Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-317067-p0001-3

Im 3706
5

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-317067-p0002-9

פירוש על מלאכי ג׳ פסוק כ״ג כ״ד:
בשנת תצ״ה לפ״ק
Caluœrii explicatio Mal. III. 23. 24. iudaicogermanice, CIↃIↃCCXXXV.

הנה אנכי שלח וגו׳ זיך׳ איך זענד אייך אליה דען פראפעטן׳ איה קומט דער טאג דעס העררן דער גרוסי ערשרעקליכי: אונ׳ ער ווערט בקערן דאס הערץ דער פעטר צו דען זינן׳ אונ׳ דאס הערץ דער זיני צו אירן פעטרן׳ דא מיט איך ניט קום׳ אונ׳ שלאג דיא ערד מיט דעם באן: דיזן פסוק האלטן דיא יהודים זא טייער אונ׳ ווערט׳ דש זיא ניט אליין פפלעגן דען זעלבן דופלט אין דעם מקרא צו דרוקן אונ׳ דא מיט כל ברית עתיקה׳ אדר צום וועניגסטן דיא נביאים צו פר זיגלן אונ׳ צו שליסן׳ זונדרן אויך באולאי שבת ק״ל פעמים דעם אליה צו רופן׳ דש ער באלד קומן מיג׳ אונ׳ דען בן דוד מיט ברענגן: דא שטיאן זיא נון אין דען גדאנקן׳ וויל אליה׳ דער נביא פון תשבי׳ נוך ניט ווידר קומן׳ זא זייא אויך דער משיח נוך ניט דא׳ אונ׳ קען אלז זא ישוע הנוצרי ניט זיין דער וואהרי משיח:

שאלה א׳

זאגן אבר דיא יהודים הירן רעכט:

):(　　　　תשובה׳

תשובה׳ ניין׳ דען ערשטליך שפריכט
אלהיאר מלאכי ניט׳ דש עבן אליה התשבי׳
דער מיט פֿייריגן רוס אונ׳ וואגן גען הימל
גפֿארן איז׳ ווידר אין איינר פערזון פֿום
הימל קומן׳ אונ׳ זוואר׳ דש ער ווערט קורץ
אונ׳ און מיטלבאר פֿור דעם משיח הער גיאן׳
אונ׳ דען זעלבן דער וועלט אנקינדיגן:
מלאכי זאגט בלוס׳ עס ווערט דער נביא
אליה קומן פֿור דעם גרוסן אונ׳ ערשרעקליכן
טאג דעס הערן: וואס עס אבר פֿור איין
טאג זייא׳ ווערט ניט הין צו גטאן: וויא
דען אויך ניט׳ אוב עבן דער אלטי נביא
אליה ווערט ווידר קומן אין איינר פערזון׳
אדר אין אליה ונביא אין דעם רוח אליהו׳
האט שטיט ניט דא בייא: וויא אופֿט
ווערט אבר זא וואול אין הכתוב׳ אלז זונסט
דער נאם איינס מאנס׳ אדר פֿרויא׳ איינר
אנדרן פערזון גגעבן׳ ניט אלז ווערי זעלבי
פערזון עבן דער אנדרי מאן׳ אדר פֿרויא׳
אין פערזון׳ זונדרן וויל זיא איינן זעלבן
מאן׳ אדר פֿרויא׳ דיא גנענט ווערט׳ אין
גוויסר מאז גלייך איז: אלזוא ווערט יהוא
פֿון דער איזבל גנענט זמרי (מ״ב ט׳ ל״א)׳
ניט אלז ווען עטווא יהוא זעלט דיא פערזון
זמרי

זארי געוועזן זיין · זונדרן וויל ער פֿון דער
וויזי אול׳ גמיט זארי פֿיל מן זיך המטי·
אדר מן זיך צו נעמן אים בגריף וואר: אל
זוא ווערט המשיח גנענט דור ישעיה נ״ה ל״ד·
ירמיה ל׳ ט׳· יחזקאל ל״ד· הושע ג׳ ה׳·
וויל המשיח דעם דור אין פֿילן גלייך זיין
ווידרי· דש זוא גאר דור דעש משיח פֿור
בילד זיין זאלט: ווייא· ווען דמן נון אויך
איין אליהו· ר״ל איין אמן אים פֿייריגן
גייסט אליה· פֿאר המשיח העט הער גימן זאלן:
איין זאלכֿר אליה וואר יוחנן הטובל· פֿון
וועלכֿם ניט אליין דיא ספֿרי הברית חדשה
דער נוצרים· זונדרן אויך דער יודישי
גשיכֿט טרייבר יוסיפֿון בן גוריון צייגט אים
פֿינפֿטן בוך פרק א״ו· וגם הוא הרג את
יוחנן· על אשר אמר לו· אסור לך לקחת
את אשת פיליפוס· ויהרגהו: הוא יוחנן
אשר עשה טבילה: אול׳ אויך האט ער
(הורדוס) געטויט דען יוחנן· דארום וויל ער
צו אים זאגטי· עש איז דיר פֿר בוטן צו
נעמן דיא איה פֿרויא פֿיליפוס· אול׳ ער
טויטיט צוין: דיזר איז דער יוחנן· וועלכֿר
דיא טויף פֿר ריכֿטיט האט: דיזר יוחנן
וואר איין זאלכֿר טאספֿרר פֿריידיגר מאן·

אין דעם פֿיידיגן ברעננדן גייסט אליה׳ דאר
איבר ער אויך דען קופֿל פֿר לאר׳ איז פֿור
ישוע המשיח הער גאנגן׳ אונ׳ האט אים׳
נאך הנבֿואות מלאכי ג׳ ג׳ דען וועג ברייטיט׳
זוא דיא עוואנגליסטן אלז ווארהייט ליבנדי
מענר בלייגן: אונ׳ ניט אליין דאט׳ זונדרן
זיא שרייבן אונ׳ זייגן אויך׳ דט אליה הנבֿיא
זאמט משה דעם הערן ישוע בייא דעטן פֿר
קלערונג על הר תבור ער שינן זיין׳ אונ׳ מיט
דעם זעלבן גרעדט האבן: וויא׳ ווען אויך
דיא זיל אליה׳ נאך דער יהודים גלגול׳
אין יוחנן הטובל גוך גפֿארן׳ אלז זיא זאגן׳
דט דיא זיל מרק זייא גפֿארן אין דור׳
פֿון דור ווערט זיא פֿארן אין המשיח׳ וואן
זולכט אויך ווער גשעהן׳ נאך דער יהודים
גלגול׳ מיט דער נשמה דעט אליהו׳ ווער
דאן ניט אליה אין יוחנן ער שינן׳ אונ׳ פֿור
מער אלז אנדרט האלב טויזנד יאר פֿור דעם
משיח הער גאנגן׳ אונ׳ העט אים דען וועג
ברייטיט׳ אויך דיא הערצן דער פֿעטר צו
אירן קינדרן נאך דעם פֿלייט׳ דהיינו צו
דעם הערן ישוע אונ׳ דעטן אפוסטל בקערט׳
אונ׳ להפך׳ דיזר אירר קינדר הערצן צו דען
אבֿות גווענדיט׳ דא דיא קינדר אירי פֿעטר
האבן׳

האבן הערליך ער וואנט דען משיח אן צו
נעמן· אין דער גרושי אונ׳ ער שרעקליכי
טאג דעש הערן קומי· אונ׳ ער דיא ערד
מיט דעם חרם שלאגי:

שאלה ב׳

וואש שטרייאן דיא יהודים היא אין:

תשובה· יוחנן זייא קומן פֿור דעם חורבן·
אליה אבר זאל קומן פֿור דעם גרושן אונ׳
שרעקליכן טאג דעש הערן· ר״ל קורץ פֿור
דעם יונגשטן טאג· אדר קורץ פֿור דען
טאגן המשיח: וויל אבר זולכש מיט יוחנן
הטובל ניט גשעהן· זא קען ער אויך ניט
זיין דער פֿורלויפֿר המשיח· דער אליה·
אונ׳ פֿולגליך קען אויך ישוע ניט זיין דער
משיח· דען אליה האט זאלן אין זולכר פֿונה״בה
בשטיאטן לייט פֿור דעם משיח הער גיאן:

שאלה ג׳

וואש גיבשטו היראויף פֿור ענטפֿרט:

תשובה· וואו זאגט דער נביא· דש דיזר
ער שרעקליכי טאג דעש הערן זאל זיין דער
לעצטי אונ׳ יונגשטי טאג דער וועלט: וואר
דאן ניט דער יעניגי טאג גרוש אונ׳ ער
שרעקליך גנוג· אלז ירושלים אונ׳ דעשן
בית המקדש מיט פֿייאר אונ׳ שווערט פֿר

שטירט· אונ׳ דא ירושלים אונ׳ ארץ יהודה
גלייכזאם מיט בלוט שטרויאן איבר שוועמט
וואורד· דא היר אויך דאש יודיש פֿולק· וויא
דיא שלאכט שאף ביים פֿיל הונדרט טויזנד פֿון
אירן פֿיינדן אויז אירם פֿאטר לאנד אין גולה
גפֿירט· אונ׳ אונטר דיא גוים אין אלי
עקן דער וועלט צו שטרייאט וואורדן: פֿור
זולכם גרויזן ער שרעקליכן פֿר שטירונג טאג
נון איז דיזר אליה· יוחנן הטובל· גקומן·
אונ׳ האט אים ברעננדן גייסט אליה התשבי·
דיא עבירות הכהנים· דער אוברשטן אונ׳
דעש פֿולקש אלז איין גרושר מוכיח גשטראפֿט·
דא ער זיא פֿור שלאנגן אונ׳ אוטרן גליכט
גשולטן· אונ׳ זיך דא דורך באיהיט· הלב
דיזר לייט צו בקערן· דא מיט דער הער ניט
מעכט קומן· אונ׳ דאש ערד רייך מיט דעם
במן שלאגן: צום אנדרן זאגט דער תלמוד·
עט זאלן דיא לעצטן צוויא טויזנד יאר דער
וועלט זיין הימי משיח· נון אבר איז
ישוע ביים דעם אן ברוך זולכר יאר אין
דעם עולם ער שינן· אונ׳ יוחנן הטובל
איז פֿור דעם זעלבן הער גאנגן· אונ׳ האט
אים דען וועג בריישיט: צום דריטן זיין
אויך לייט אונטר דען נצרים· אלז דער אור
אלטי

אלטי פור טרעפליכי קירכן פאטר טערטוליאנוס
אונ׳ אנדרי מעהר׳ וועלכי דא פור האלטן׳
אליהו׳ דער גען היאל גפארן׳ ווערט קורץ
פור דעם יונגסטן טאג דער וועלט׳ דא
ישוע המשיח ווירד קומן ווערט זו ריכטן
דיא לעבנדיגן אונ׳ דיא טויטן׳ דא ווערט׳
זאג איך׳ זו פור אליה דער אלטי הנביא
ביטראל ווידר אויף ערדן קומן׳ אונ׳ דיא
לייט זור בוז ערמאנן: גזעלט נון׳ דס
דעם זוא ווער׳ וואס האט דען דער יהודי
דעם ישוע הנוצרי פון וועגן דעס אליה
פור זו ווערפן: בלייבט עס דעם נאך דא
בייא׳ דס ישוע זייא דער משיח:

יתברך שמו מעולם ועד
עולם׳ אמן ואמן:

* * *
* *
*

בשורה טובה על פי לוקאס סימן א׳
פסוק ה׳ וגו׳ :

אונ׳ עס וואר אין דען טאגן הורדוס קיניגש
יהודה · דא וואר איין מאן · איין כהן · אונ׳ זיין
נאמן וואר זכֿריה · פֿון דער פֿר טיילונג דעס הויזש
אביה · (דבֿרי הימים א׳ סימן כ״ד פ׳ א׳ נחמיה
י״ב פסוק ד׳) אונ׳ זייני פֿרויא פֿון דען טעכֿטרן
אהרון · אונ׳ איר נאמי וואר אליטבֿע : ו אונ׳ זיא
וואַרן אלי ביידי גרעכֿטי פֿור גאט · אונ׳ גינגן אין
אלן גבוטן אונ׳ איין זעצונגן גאטס גאנץ אויף
ריכֿטיג : ז אונ׳ זיא האטן קיין זון · דען אליטבֿע
וואר איינה אונטרעפֿטיגרן · אונ׳ ביידי וואַרן אלט
גקומן אין דיא טאגי : ח אונ׳ עס גשאך · דא ער
דינטי פֿור גאט · אין דער ארדנונג זיינר היטונג :
ט אונ׳ עס וואר אין זיינם לויז · נאך דעם רעכֿט
דער כהונה · צו רעמפֿפֿן · אונ׳ ער קאם אין דען
היכֿל גאטס : י אונ׳ אליט פֿולק וואר בעטן פֿון
אויזן ווינדיג צו דער צייט דעס רעמפֿפֿנט : יא
אונ׳ עס בוויז זיך צו אים איין ענגל גאטס שטיאנד
פֿון דער רעכֿטן זייט דעס רעמפֿפֿונג מזבֿח
שטולט : יב אונ׳ זכֿריה איז ער טרוקן · אלז ער
אין גזעהן · אונ׳ איינה פֿורכֿט איזט גפֿאלן אויף
אין : יג אונ׳ עס שפראך צו אים דער ענגל · פֿירכֿט
דיך ניט זכֿריה · דען דיין גבעט איז ער הערט
וואָרדן ·

ווארדן · אונ׳ דייני פרויא אליסבע ווערט דיר איין
זון געווינן · אונ׳ דוא ווערשט זיין נאמן רופן יוחנן :
יד אונ׳ עס ווירד דיר פריידי אונ׳ וואוני זיין · אונ׳
פילי ווערדן זיך פרייאן איבר זיינה געבורט : טו
דען ער ווערט גרויס זיין פור דעם הערן (משיח
מלאכי סימן ג׳ כ״ג) אונ׳ וויין אונ׳ אלטן וויין ווירד ער
ניכט טרינקן · אונ׳ ווען ער נוך אין מוטר לייב זיין
ווירד · ווירד ער ערפילט ווערדן מיט דעם רוח
הקודש : יו אונ׳ ער ווירד פילי פון דען קינדרן
ישראל אום קערן מאכן צו דעם גאט אירם גאט :
יז אונ׳ ער ווירד פור אים (פור דעם הערן משיח)
גיאן אין דעם רוח אונ׳ אין דער שטרקי אליהו · צו
בקערן דאס הערץ פון דען פעטרן צו דען קינדרן ·
אונ׳ דיא ווידר שפענשטיגן צו דעם פרשטאנד
דער גרעכטן · צו צו ברייטן גאט איין ברייטיטש
פולק :

שם בסימן ג׳ פסוק א׳ וגו׳ :

אונ׳ אין דעם פונפצעהנדן יאר צו דעם קיניגרייך
דעס קייסר טיבעריאוס · אלז פאנטיאוס פילאטוס
הויבט אמן וואר איבר יהודה · אונ׳ הורדוס איינר
פון דען פיר פירשטן איבר גליל · אונ פיליפוס זיין
ברודר איינר פון דען פיר פירשטן איבר איטורים
אונ׳ דיא לאנדשאפט טראכונא · אונ׳ ליסאניאס
איינר פון דען פיר פירשטן איבר אבילינא : ב אלז

חנן אונ' כיפא כהנים גרולים וואָרן · גשאך דאש
ווארט פֿון גאט צו יוחנן · דעם זכריה · אין דער
וויסטיניא : ג אונ' ער קאם אין אלן פלוין פֿון ירדן ·
אונ' ער האט גדרשט דיא טבילה פֿון דער תשובה
צור פֿר געבונג דער זינד : ד גלייך וויא גשריבן
שטיט אין דעם בוך דער ווארטי ישעיהו הנביא
(סימן מ' פס' ג') · איינה שטים רופֿט אין דער
וויסטנייא · ריכט אויס דען וועג פֿור גאט · מאכט
רעכט אין דעם פלוין איינן גבאנטן וועג צו פֿור
אונזרם גאט : ה אלי דיא טיפֿי טאל זאלן ערהויבן
ווערדן · אונ' אלי דיא בערג · אונ' דיא היך זאלן ער
נידריגט ווערדן · אונ' דיא אונ גלייכי וועג זאלן
רעכט זיין · אונ' דיא הובלעכטיגי וועג איין עבן
פֿעלד : ו אונ' דיא הערליכקייט פֿון גאט ווערט
גיאפֿנבארט ווערדן · אונ' אלי קרעאטור זאלן זעהן
דיא הילפֿי גאטש : ז אונ' ער שפראך צו דעם פֿולק ·
דאש דא אויש גינג צו אים · אום זיך טובלן זיין צו
לאזן פֿון אים · איר קינדר פֿון אונקן · ווער האט
אייך גזאגט · ענטרונן צו ווערדן פֿון דעם גרים
צארן · דער דא איבר אייך קומן ווירד : ח דארום
טוט פֿריכטי · דיא ווערט זיין צור תשובה · אונ'
פֿאנגט ניכט אן צו זאגן אין אייערם הערצן · איר
האבן אונזרן פֿאטר אברהם · דען איך זאגי אייך ·
דש גאט קאן העם אברהם קינדר אויף ריכטן אויש
דיזן

דיזן שטיינרן: ט דען פֿון נון אן איזט גיליגט דיא
האק צו דער וואורצל פֿון דען בייאן · דארום איין
יעדר ביים דער ניכט גוטי פֿרוכֿט טראגט · דער
ווירד אב גשניטן ווערדן · אונ׳ אין דאס פֿייאר
גווארפֿן ווערדן: י אונ׳ דאס פֿולק פֿראגטי אין ·
אונ׳ שפראך · אונ׳ וואס זאלן מיר טון: יא אונ׳ ער
אנטוואורטיטי אונ׳ שפראך צו אינן · ווער צוויא
העמדן האט · זאל איינס דעם געבן · דער קיינס
האט · אונ׳ ווער שפייז האט · זאל אויך אלזוא טון:
יב אונ׳ עס קאמן אויך דיא מעניר · דיא איבר דען
צאל זיין · זיך טופֿל זיין צו לאזן · אונ׳ זיא שפראכֿן צו
אים · אונזר רבי · וואס זאלן מיר טון: יג אונ׳ ער
שפראך צו אינן · מיר זאלט ניכֿט מערין צו נעמן ·
מעהר אלז דאס גזעצן · וועלכֿט אייך איזט גזעצט
ווארדן: יד אונ׳ עס פֿראגטן אין אויך דיא
שטרייטבארי מעניר · אונ׳ שפראכֿן · אונ׳ מיר · וואס
זאלן מיר טון · אונ׳ ער שפראך צו אינן · מיר זאלט
קיינן מענשן ערשרעקן · אונ׳ מיר זאלט ניט פֿרצוקן ·
אונ׳ מיר זאלט ניט צייכֿן · אונ׳ אייערי גזעלטי שפייז
זאל אייך גנוג זיין: טו אונ׳ עס וואר אלז דאס
פֿולק האפֿטי · אונ׳ אלי שפראכֿן אין איהרן הערצן
אויף יוחנן · פֿילייכֿט איז ער דער משיח: יו אונ׳
יוחנן אנטוואורטיטי אונ׳ שפראך צו אלן · איך בין
אייך טופֿל מיט וואסר · אבר עס ווערט גוויז קומן ·

דער

דער שטארקר אונ׳ מעכטיגר איז אלז איך· דש
איך צו קליין בין אים דען ריאן פון זיינן שוא צו
עפנן· דער וירד אייך טובל זיין מיט דעם רוח
הקודש· אונ׳ מיט פייאר: יז אונ׳ אין זיינר האנד
איזט דיא וואנף טויבל· אונ׳ ער וירד רייניגן זיינה
טיינר· אונ׳ ער וירד זאמלן דען וויצן אין זיין
קורן הויז· אונ׳ דאש שטרויא וירד ער פר ברענן
אין איינם פייאר· דאש ניט אויש גלעשט ווערדן
וירד: יח אונ׳ פילי· וויא דיא דאזיגי (ווארטי)
וואר ער רופן אונ׳ קונד טון צו דעם פולק: יט אונ׳
הורדוס איינר פון דען פיר פירשטן· אלז ער
איזט פון אים גשטראפט ווארדן אום ווילן
הירודית· דער פרויא זיינש ברודר פיליפוס·
אונ׳ אום ווילן אליש ביזה· וועלכש הורדוס גטאן:
כ אונ׳ ער האט פר מערט אויך דיזש ביזה· אונ׳
ער האט יוחנן גפאנגן גזעצט אין גפענגניש:
כא אונ׳ עש גשאך· אלז אליש פולק זיך האט גלאזט
טובל זיין· איז ישוע אויך נטבל גווארדן· אונ׳ אלז
ער בעטיטי· זיין דיא הימל אויף גטאן ווארדן:
כב אונ׳ עש נידרטי אויף אין דער רוח הקודש אין
גשטאלט איינש לייבש פון איינר טויב· אונ׳ עש
ווער איין שטים פום הימל· אונ׳ שפראך·
דוא בישט מיין זון· אן דיר האט איינה
זיל איינן וואולגפאלן:

* * *

Na. 5. D.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-317067-p0015-1

Jm
3706

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-317067-p0016-6

פירוש על מלאכי ג׳ פסוק כ״ג כ״ד:
בשנת תצ״ה לפ״ק

Caluœrii explicatio Mal. III. 23. 24.
iudaicogermanice, CIↃIↃCCXXXV.

הנה אנכי שלח וגו׳ זיך· איך זענד
אייך אליה דען פרופעטן· איה קומט דער
טאג דעט הערן דער גרוטי ער טרעקליכי:
אונ׳ ער ווערט בקערן דאט הערץ דער פעטר
צו דען זין· אונ׳ דאט הערץ דער זיני צו
אירן פעטרן· דא מיט איך ניט קום·
אונ׳ טלאג דיא ערד מיט דעם באן: דיזן
פסוק האלטן דיא יהודים זאז טייאר אונ׳
ווערט· דט זיא ניט אליין פפלעגן דען
זעלבן דופלט אין דעם מקרא צו דרויקן אונ׳
דא מיט כל ברית עתיקה· אדר צום ווניגטטן
דיא נביאים צו פר זיגלן אונ׳ צו טליזן· זונדרן
אויך באוצאי טבת ק״ל פעמים דעם אליה
צו רופן· דט ער באלד קומן מיג· אונ׳ דען
בן דוד מיט ברענגן: דא טטיאן זיא נון
אין דען גדאנקן· וויל אליה· דער נביא
פון תשבי· נוך ניט ווידר קומן· זוא זייא
אויך דער משיח נוך ניט דא· אונ׳ קענן אז
זוא ישוע הנוצרי ניט זיין דער וואהרי משיח:

שאלה א׳

זאגן אבר דיא יהודים הירואן רעכט:
):(תשובה·

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-317067-p0017-2